

Zeki Yıldız

'Zekî kuştin, megrî megrî'

[Dosya](#) Haberleri —

10 Mayıs 2024 Cuma - 20:00

- Zeki Yıldız takip edildiğinin farkındadır. Ama ağır hasta ve başka da bir çaresi yoktur, köyüne gitmek zorundadır. Akşamüzeri köye gider. Akrabası da olan Zahide'ye takip edildiğini söyler. Çok geçmeden evin etrafı sarılır. Teslim ol çağrılarına sloganlarla cevap verir. Düşman kayıplar verir. Evden çıkarak yoldaşlarına ulaşmak ister. Ancak 20 metre ileride vurulur.
- "Çok büyük acılar çektim" diyen İmoş Yıldız, şöyle konuştu: "Yaşadığım bütün zorluklara rağmen iyi ki bu mücadeleyi tanıdım diyorum. İyi ki Zeki'ye yoldaş ve eş oldum. Mücadeleyle karakterim şekillendi ve ben bu karakterimi mücadeleye borçluyum. Bu mücadeleye minnettarım."

ERKAN GÜLBAHÇE

12 Eylül darbesi bütün Kurdistan'ın üzerine bir karabasan gibi çöker. Özellikle Dersim, Çewlîg (Bingöl) ve Dep (Karakoçan) üzerinde ise bir silindir gibi geçer. İstisnasız bütün köylere geçici karakollar kurulur. Yediden yetmişe bütün halk işkencelerden geçirilir, nefessiz bırakılır. Bir vahşet uygulanmıştır Dep'de. En ufak ses çıkaran katledilmiş veya cezaevine atıldı.

81 Haziran'ında Îmoş'a bir arkadaşına iletmesi için Çewlîg'in altı aylık faaliyet raporu verilir. Raporu veren arkadaş, başlatılan tutuklama furyasıyla birlikte yakalanır. Yakalanan arkadaş işkencede çözülünce Îmoş gözaltına alınır ve 40 gün boyunca işkence görür. Zeki'nin nerede olduğu kendisine sorulur. Îmoş'a "Zeki nerede" diye sorulan sorulara "Bilmiyorum" diye cevap verir. İşkencecilerin "Kocasını kaybetmiş nerede olduğunu bilmiyor" sözleri hala ilk günkü gibi hafızasında canlıdır. Kendisiyle dalga geçilmesine içerlese de bir şey demez. 40 gün sonra Îmoş'tan bir şey çıkmayacağı anlaşılınca serbest bırakılır.

İmoş Yıldız

Zeki yalnız ve ağır hasta

1981'in ağustos ayıdır. Yılın en sıcak dönemi. Dep düz bir ovardır, çok az orman bulunur, yazları sıcaklığıyla meşhurdur. Ağustos ayında yaprak kıpırdamaz, her tarafta ağustos böceğinin sesi duyulur, sıcaklık tüm iliklerine kadar hissedilir. Gölgede sıcaklık 40 dereceyi bulur. Bu sıcakta hasta veya yarası olanın vay haline. Zeki ise tek başına kırsalda ve ağır hastadır. Yüreğinde ise ağustos sıcaklığını katbekat aşan Kurdistan Özgürlük Mücadelesi'nin sıcaklığıyla doludur. Bir an önce halkının özgürlüğü için bir şeyler yapma telaşındadır. Mücadeleye girdiği yıllardan itibaren sinsi böbrek hastalığı ağır ağır ilerlerken son aşamaya geldiğinin farkındadır. Avrupa'daki kayınbabası tarafından hastalığının iyileşmesi için getirdiği ilaçlar da artık fayda etmiyordur. Zeki yalnız, ağır hastalığı ve acılarıyla baş başadır. 22 Ağustos'ta Zeki, İmoş'un da evde olduğu bir saatte ilaçları almak için Dep'deki kayınbabasının evine gider. Kayınbabası köye gitmesini ve ertesi gün gelip kendisini göreceğini söyler. Zeki, kayınbabasından ayrıldıktan sonra son mektubu yazacağı köyünün yakınında konaklar.

İşte gün ortasında
Bu gün günlerde cumartesi 22 Ağustos 1981- kendi
köyünde köyüne bingöle elazığ kara yollarına bağlayan
yolun üstünde bir (kuyu) olarak anılan şerminin yakınında
bir meşenin içindedim- çok ağır hastayım hemde bu
satırları zorla karalayabilecek kadar hastayım kendim
kendime iğne yaparak ağrılarımı dindirmeye çalışıyorum ama
artık iğneler bile etkili olmuyor

1976 yılının son günlerinde Antakya'da polisle
girdiğim bir çatışma sonucu yakalandım iki Arakada
ceza evinde kaldım- kaldığım koğuş oldukça nemli,
Havasız bir yerdi ilk etapta pek almadım koğuşun
Roket ve havasız olmasına gaza aldım ve
yarandı fahriye olduktan sonra ağrılarım çok
kim-ve nihayi ağır ve tüm koşulları ilk etkisi
böbreklerimde gösterdi 1977 yılından bu güne dek 85
adet taş düşürdüm fakat sadece taşları verildiği
acıyla yetinmedi hastalık yine eşitli zedeler
lar bedende daha fazla tahribat yaparak böbrek
Eklerinin iltahaplanmasını ve bu
gün tehlikeli bir aşamaya ulaşmış durumuma bu adeta
Elimi kolumu kırmış durumla son günlerimi kimbilir belli
son saatlerimi yaşıyorum hissi var işimden zaten

Son mektubu

22 Ağustos günü, yani çatışmaya girmeden saatler öncesidir. Zeki, Dep-Çevlîg yolunun üzerinde köyüne yakın bir yerde bir meşe ağacının altında hayatının son demlerini yaşarken son mektubunu yazar. 22 Ağustos tarihli mektubunda [1], "Bugün günlerden, 22 Ağustos 1981. Çok ağır hastayım hem de bu satırları zorla karalayabilecek kadar hastayım, kendime iğne yaparak ağrılarımı dindirmeye çalışıyorum ama iğne bile etkili olmuyor. Son günlerimi ve hatta son saatlerimi yaşıyorum hissi var. Bütün geçmişim, bugün hepsi bir film şeridi gibi gözümün

önünde geçmekte. Birilerine kendimi anlatmayı yalnızlıktan ve hastalıktan olacak ki arzu ediyorum. Ama kalem ve kağıttan başka şu anda kimse olmadığına göre kime dökebilirim içimi? Onu da yazamayacak kadar yorgunum, oturacak halim bile yok" şeklinde içinde geçenleri kaleme döker. Mektubunu, "Kurdistan halkının PKK öncülüğünde başlattığı mücadele Ortadoğu'da bir Vietnam yaratacak. Bu Vietnam'ın sömürgecileri olan Türk burjuvazisi bir daha gelmemek üzere defolup gidecekler" sözleriyle sonlandırıp yola koyulur.

Hasta haliyle çatışır

Dep'in her bölgesinde çalışmaların yaşandığı katliamları gerçekleştirdiği bir süreçtir. Zeki, mektubunu yazdıktan sonra akşamı geçirmek için köyüne gider. Ölümünden haftalar önce devlet tarafından Zeki'yi ölü ya da sağ getirene dönemin parasıyla 3 milyon lira ödül verileceği açıklanmıştır. İhanet peşini bırakmaz. Takip edildiğinin farkındadır. Ama ağır hasta ve başka da bir çaresi yoktur, köyüne gitmek zorundadır. Akşamüzeri köye gider. Evin hanımı ve aynı zamanda akrabası da olan Zahide'ye takip edildiğini söyler. Zahide çevreyi kolaçan ettikten sonra kimsenin olmadığını belirtir. Çok geçmeden evin etrafı askerler tarafından sarılır. Zeki ev halkına kurşunların değmeyeceği bir odaya toplayarak kapıyı kitler ve çatışmaya girer. Zeki çok ağır hasta, deyim yerindeyse ölüm döşeğindedir. Ama ruhu çok dinç, mücadeleye inancı ve iradesi çok yüksektir. Teslim ol çağrılarına sloganlarla cevap verir. Hasta olmasına rağmen çatışmaya girmekten çekinmez. Düşmana kayıplar verir. Kurşunların sesine, attığı sloganlar eşlik eder. Yoldaşlarını mücadelede yalnız bırakmak istemiyordur. Evden çıkarak yoldaşlarına ulaşmak ister. Ancak çatışmada evden ayrılırken 20 metre ileride vurulur.

'Yatağında ölmek istemiyorum'

İmoş, Zeki'nin daha önce, "Hastayım biliyorum öleceğim. Ama yatağında ölmek istemiyorum, ölürken yanımda iki askerin bedenlerinin olmasını istiyorum" dediğini hatırlıyor. Zeki tam da dediği gibi ağır hasta olmasına rağmen yatağında ölmez. Girdiği çatışmada bir asker de ölür ve iki asker de ağır yaralanıyor. İmoş'a Zeki'nin ölüm haberini nasıl aldığını soruyorum ve o da anlatıyor: "Ertesi gün babam köye gitti. Dönüşte eve geldiğinde çok moralsizdi. Annem ne oldu diye sorunca, 'Zeki'yi vurdular' dedi."

İmoş bunu anlatırken 42 yıllık acısını, öfkesini ve özlemini yaşayarak büyük bir duygu patlamasına yaşıyor, kısa bir aradan sonra "İşte orada bizim için kıyamet koptu" sözleri zorla dökülüyor ağzından. Hayatının en zor üç gününü yaşadığını ve vücudunun sanki zehir salgıladığını söylüyor. "Yaşamayan bunu pek anlamaz" diyor. Zeki, vurulduktan üç gün sonra Dep'e getirilerek toprağa verilir.

İyi ki Zeki'ye yoldaş oldum

Îmoş'a son olarak geriye dönüp baktığında neler hissettiğini ve neler söylemek istediğini soruyorum. "Çok büyük zorluklar yaşadık" diyor. Onların yaşadığı zorlukların tanıklarından biri de Şehit Mercan Ayık'ın annesidir. "Kızı şehit düştüğünde bize bakarak çok büyük bir güç alıyordu" diyerek sözlerine devam ediyor: "Şehit Mercan Ayık'ın annesi, oğlum Haki Civan ile yaşadığımız zorlukları göz önünde getirdiğinde kızı şehit olurken üzüntü duymaya utanıyordu. Bizim yaşadığımız acıların yanında kızının şehit düşme acısının çok hafif kaldığını söylüyordu."

Bu mücadeleye minnettarım

"Çok büyük acılar çektim" diyen Êmoş Yıldız, son olarak şunları söylüyor: "Yaşadığım bütün zorluklara rağmen iyi ki bu mücadeleyi tanıdım diyorum. İyi ki Zeki'ye yoldaş ve eş oldum. Mücadeleyle karakterim şekillendi ve ben bu karakterimi mücadeleye borçluyum. Bu mücadele Kürt kadını mutfaktan çıkarıp oturma odasının baş köşesine oturttu. Bundan dolayı bu mücadeleye minnettarım, her Kürt kadını gibi kendimi bu mücadeleye borçlu hissediyorum."

'Bîngol Şewitî'yi Zeki Yıldız bestelemiş

'Bîngol Şewitî' şarkısı artık günümüzde herkes tarafından bilinen bir eser. İlk olarak Koma Berxwedan'ın 1984 yılında çıkardığı ikinci albümünde yer alır. Çok sevilen bu ağıt daha sonra çok farklı kişiler tarafından okundu. 'Bîngol Şewitî' şarkısı, 'Qumik şewtî mij dûman e, Zekî kuştin ber malan e' sözlerinde de anlaşılacağı gibi Zeki Yıldız'ın üzerine yakılan bir ağıttır.

Bu ağıdı ilk defa o zamanlar Koma Berxwedan'ın bir üyesi olan Hozan Zozan'ın sesinden dinledik. Albüme ismini veren Bîngol Şewitî parçası anonim olarak kayda geçer. Oysa albüm, Zeki Yıldız'ın ölümünden sadece üç yıl sonra yayınlanıyor. Zeki'nin ölümünden üç yıl sonra dile getirilen ağıdın anonim olarak kayda geçirilmesi normal değil. Mutlaka kimin tarafından yazıldığı bilinmeli. Haberi hazırlarken besteyi ilk seslendiren Hozan Zozan'a bu konudaki görüşünü sordum. Zozan kesin olarak kime ait olduğunu bilmediğini fakat ulaştığı bilgilerden Zeki Yıldız'ın ölmeden önce kendisi tarafından bestelenme ihtimalinin güçlü olduğu gibi dikkat çekici bir tezi ortaya atıyor. Zozan, 'Bîngol Şewitî'nin kimin tarafından ve nasıl Koma Berxwedan'a ulaştığını bilmediğini belirterek şunları söyledi: "Benim sesime çok iyi uyduğu belirtilerek okumam istendi. Ben de okudum. Ama yıllarca kimin tarafında bestelendiğini kendi kendime sordum. Yıllardır bu bestenin kim tarafından yapıldığını araştırıyorum. Ulaştığım kişilerden Bîngol Şewitî ağıdını Zeki Yıldız'ın ölmeden önce kendisinin bestelediği, kendi ölümünden sonra okunması için yazdığı bilgisine ulaştım."

Eşi de doğruluyor

Hozan Zozan'ın söylediklerini Zeki Yıldız'ın eşi Îmoş'a aktarıyorum. O da "Doğrudur" diyor ve Bîngol Şewitî'nin Zeki tarafından bestelendiğine dair bilginin amcası tarafından kendisine söylendiğini belirtiyor. Bîngol Şewitî ağıdının Zeki Yıldız tarafından bestelediği açıklamak için oğlu Haki'yle birçok defa tartıştıklarını ama şu ana kadar açıklamadıklarına dikkat çekiyor.

Ölümünü bilmek

Mozart'ın ölümü önceden hissettiği bu yüzden Requiem eserini ölümünden 3-4 gün bestelemeye başladığı eğer bitirirse cenazesinde çalınmasını istediği söylenir. Ölümünü bilmek. Öldükten sonra kendisini anlatan bir beste yapmak. Nasıl bir duygu? Nasıl bir irade, nasıl bir cesaret? Nasıl bir güç? Kendisi için yaptığı bestenin milyonların dilinde yankılandığını görmesi kendisine ne hissettirirdi? Ölümünü anlatan ağıdın önünde halay çekilmesine nasıl bir tepki verirdi? Ölümünü görerek ve hissederek yaşamak.

'Bu ağıtla halay çekilmesine öfkeleniyorum'

Îmoş'a, Bîngol Şewitî ağıdını dinlerken neler hissettiğini soruyorum, duygulandığını belirtiyor. Özellikle düğünlerde söylenirken, önünde halay çekilmesine çok öfkelenildiğine işaret ederek şunları söylüyor: "Zeki'nin mezarı Dep'de. Hemen yanı başında düğün salonu var. Düğün salonunda Bîngol Şewitî önünde halay çekilirken öfkelenerek müdahale ettiğim zamanlar oldu. Ağıdın önünde halay çekenler, Zeki'nin mezarının orada olduğunu dahi bilmiyor. Ağıdın ne anlama geldiğini bilmeden halay çekmelerini yadırgıyorum."

Îmoş, Bîngol Şewitî ağıdını dinlerken gözyaşlarının başkası tarafında görülerek zavallı muamelesi görmek istemediği için hiç duygularını belli etmediğini sözlerine ekliyor.

Bîngol Şewitî

*Bîngol şewitî, mij dûman e
Megrî, megrî dayê megrî*

*Bîngol şewitî mij dûman e
Zeman xirab em têda ne
Esker ketin nav gundan e
Megrî, megrî dayê megrî
Esker ketin nav gundan e
Zeman xirab em tê da ne*

*Va qomandan, bê îman e
Megrî, megrî, dayê megrî*

*Va qomandan, bê îman e
Zeman xirab em tê da ne
Milet topkirin jopane
Megrî, megrî, dayê megrî
Milet topkirin jopane
Zeman xirab em têda ne*

*Qumik şewtî bi mij dûman e
Megrî, megrî, dayê megrî
Qumik şewtî mij dûman e
Zeman xirab em têda ne
Zekî kuştin ber malan e
Megrî megrî dayê megrî*

*Zekî kuştin ber malan e
Zeman xirab em têda ne*

[1]- Bizim ulaştığımız yani Îmoş Yıldız'ın elinde olan bu son mektup Zeki Yıldız'ın kendi el yazması değil. Mektubun orijinali bulunduğu zaman Serxwebûn gazetesine gönderilmiş. Bu eldeki mektup, orijinale bakılıp yazılmış. Fakat diğer bütün şiir ve mektuplar Zeki Yıldız'ın kendi el yazmalarıdır.

BITTI